

KATASTROFA ZA TURIZAM To mogu samo Hrvati

STR. 2

Žirje: Olupina 'Štuke' još pet godina zabranjena za ronice

KATASTROFA Olupina njemačkoga borbenog aviona pron
bi mogla donijeti silne novce turizmu dugo neće biti dostup

TO MOGU SAMO HRVATI

Olupina 'Štuke' kod Žirja još pet godina zabranjena za ronioce!

Pronađena jesenas u šibenskom akvatoriju koja na

'Sukladno Pravilniku, ronjenje se obavlja prema programu ronjenja za petogodišnje razdoblje. Program je utvrđen prošle godine za razdoblje od pet godina, u vrijeme dok olupina aviona Ju 87 Stuka još nije bila otkrivena', stoji u dopisu Ministarstva kulture - Šokiran sam odgovorom - kaže Rostislav Rudolf iz Zablaca

Pronađena olupina je nemjerljive vrijednosti

U svjetskim okvirima vrijednost ovog pronalaska pokraj Žirja je nemjerljiva jer su od ukupno 5709 proizvedenih, sačuvana tek dva zrakoplova ovog tipa, u muzejskim postavima u Londonu i Chicagu, dok su iz podmorja Norveške i Grčke izvađene – i izložene - dvije olupine Ju 87 u daleko lošijem stanju od "žirjanskog" Junkersa. Uz "Leteću tvrđavu" B-17 kod Visa, ovo je tek drugi zrakoplov u podmorju Republike Hrvatske koji je pronađen praktički čitav.

Marijan DŽAMBO

IGOR MIHALJEK / HRVATSKI RESTAURATORSKI ZAVOD

U rujnu prošle godine ronionci Odjela za podvodnu arheologiju Hrvatskog restauratorskog zavoda i Ronilačkog kluba SUBiz Zagreba, s južne strane otoka Žirja pronašli su obrušavajući bombarder Junker Ju 87 Stuka iz Drugoga svjetskog rata. Pronađeni zrakoplov je u dobrom stanju.

Avion je 12. travnja 1941. godine pogoden dok je bombardirao brodove jugoslavenske vojske kod Jadrinca. Ronionci su ga pronašli bez motora, koji se najvjerojatnije otkinuo prilikom udara u vodu. Izuzev toga, avion je potpuno čitav i u vrlo dobrom stanju, i čak oslonjen na kotače, kao da je glatko sletio na morsko dno.

Otkriće se činilo pravim darom s neba

Otkriće ove olupine pod morem obradovalo je mnoge ronionce, osobito vlasnike ronilačkih centara na šibenskom području koji posljednjih godina sve teže preživljavaju zbog pomanjkanja atraktivnih lokacija zbog čega europski ronionci sve rjeđe dolaze na ovaj dio Jadrana. Otkriće olupine pokraj Žirja činilo se pravim darom s neba. Svojevrsnim jackpotom ronilačkim centrima. Mnogi su već krojili planove o spektakularnom povratku ronilaca na ovaj dio Jadrana, a glavni mamac bi bila potonula "Stuka".

- Jasno je da ništa ne može-

mo raditi na svoju ruku i zato sam se odmah obratio Ministarstvu kulture koje bi trebalo dati zeleno svjetlo za ronjenje, odnosno utvrditi kako taj lokalitet zaštititi od podvodnih pirata i istodobno ponuditi pravila pod kojim uvjetima taj lokalitet staviti u funkciju ronilačkog turizma. Malo je reći da sam šokiran odgovorom - kaže nam Rostislav Rudolf, vlasnik Deep Sean Diving iz Zablaca koji već desetak godina dovodi ronionce na šibensko područje.

"Ronjenje u zoni olupine aviona Ju 87 Stuka nije moguće do daljnjega. Sukladno Pravil-

niku o postupku i načinu izdavanja dopuštenja za obavljanje podvodnih aktivnosti u unutarnjem morskim vodama i teritorijalnom moru Republike Hrvatske u područjima gdje se nalaze kulturna dobra, ronjenje se obavlja prema programu ronjenja za petogodišnje razdoblje. Program je utvrđen prošle godine za razdoblje od pet godina, u vrijeme dok olupina aviona Ju 87 Stuka još nije bila otkrivena", kaže se u dopisu koji je poslao Marko Sinobad, arheolog-konzervator.

On ističe da Rudolf nije prvi koji je zainteresiran za ronjenje na spomenutom kulturnom do-

bru i zbog takvih zahtjeva bi se trebao pokrenuti postupak izmjene Pravilnika jer se koncesije trenutno ne mogu davati izvan utvrđenog Programa.

'Neočekujte izdavanje koncesije'

- Svoje kolege arheologe koji su članovi Stručnog povjerenstva za provedbu natječaja kojim se pokreće postupak izdavanja dopuštenja, upoznao sam sa zahtjevima vaših prethodnika. Oni će sa svojim nadređenim razmotriti predmet Izmjene pravilnika. Budite slobodni opet se javiti i raspitati što smo po tom

pitanju učinili. U svakom slučaju ne očekujte izdavanje koncesije za ovu godinu - kaže Sinobad.

- Žalostan sam. Ne razumijem zašto čekati pet godina da bi olupina bila dostupna ljubiteljima podmorja i da bi na njoj počeli zarađivati. To je za turizam jako dugo razdoblje. Svake godine u listopadu i studenom odlazim raditi na Maltu. Prijatno sam iznenađen kako tamo fenomenalno funkcionira kooperacija državne administracije, arheologa i ronilačkih centara. Sistem je takav da kada ronionci u moru nađu nešto zanimljivo za arheologe, ne samo da im odmah javi, već pomažu i kod provjere pozicije. Arheolozi čim prije naprave što treba i pozicija se otvara za ronionce. Iako su u 95 posto slučajeva vlasnici centara stranci, sve funkcionira besprijekorno. U Hrvatskoj, pak, kad netko nešto nađe ispod mora, svi šute jer se boje da će tamo neko ministarstvo zabraniti roniti. Od takve prakse šteta je višestruka. U međuvremenu neodgovorni ronionci, a uvijek se nađu takvi, devastiraju nalazište i pričinju štetu i državi i ronilačkom turizmu - kaže Rudolf.

On teško može razumjeti zašto se tako u Hrvatskoj odnosimo prema tim vrijednim nalazištima.

Ronilački turizam pao na niske grane

- Država Malta je o svojemu trošku potopila čak 14 dotrajalih teretnih i ratnih brodova i trajekata s namjerom da napra-

vi dodanu reklamu ronjenju. Oni vrlo dobro shvaćaju da žive od turizma, a da ronilački turizam produžava sezonu. Da je kojim slučajem u malteškom priobalju u rujnu pronađena štuka, već prošle zime lokacija bi bila u pogonu, a država bi napravila dodatnu reklamu kako bi privukla ronionce. Nažalost, ovakvim odnosom, Hrvatska je puno ronilaca otjerala roniti na Maltu i u druge zemlje. Šteta.

Zapravo, ne znam kako arheolozi ne shvaćaju da vlasnici ronilačkih centara stoje na istoj strani. I jednim i drugima je u interesu zaštititi takve vrijednosti u podmorju. Nemamo interesa uništavati i krasti takve lokacije. Naprotiv, pazimo ih jer znamo da je to bitno za naš posao. Što će donijeti zabrana? Roniti će se na crno. A možda i devastirati nalazište.

Treba li uopće isticati da je na šibenskom području vrlo malo dobrih pozicija za ronjenje, a podmorski život je vrlo siromašan. Zbog toga je ronilački turizam pao na vrlo niske grane. Praktično je prepolovljen u odnosu na ranije godine. Ronilački centri rade samo dva mjeseca u godini što je žalostno. Otkriće olupine štuke kraj Žirja davalo je nade da bi se ronionci mogli vratiti jer je to zanimljiva destinacija. Od toga bi mogao imati koristi ukupni turizam u državi. Otuda čudenje da ćemo morati čekati pet godina da se počne eksploatirati to vrijedno nalazište - izjavio je za Šibenski list Rostislav Rudolf.

Borbeni zrakoplov poznat po obrušavanju

Junkers Ju 87 (Štuka) je njemački borbeni zrakoplov poznat po svom obrušavanju na ciljeve. Prepoznatljiv je bio i po konstrukciji krila koja su s prednje strane izgledala kao krila galeba u letu.

Štuka je na sebi imala još nekoliko za to doba novih inovacija. Jedna od njih bila su zakrilca koja su se pri ubrzanju od 6 gravitacija prilikom obrušavanja automatski izvlačila i tako podizala zrakoplov. Kada je nos zrakoplova došao iznad horizonta zakrilca su se uvukla. Računalo se s tim da pri takvim ubrzanjima pilot može biti u polusvijesti i nesposoban ispraviti zrakoplov. Na oblogama kotača podvozja bile su ugrađene zrakom pokretane sirene koje su dodatno zastrašivale neprijatelja.